

DZIEWANNA (41) *sb f*

dziewanna (40), **ziawana** (1) *Calep*, [**dziewana**, **ziewonija**].

e oraz oba a jasne; o z tekstu nie oznaczającego ó.

sg *N* dziewanna (11). ◇ *G* dziewanny (18). ◇ *A* Dziewannę (1). ◇ *I* dziewanną (11).

Sł stp, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*

1. *bot. Verbascum Lichnitis et sp. aff. L. (Rost)*; roślina z rodziny trędownikowatych, dwuletnia, używana jako środek leczniczy; *verbascum SienLek, Calep, Cn*; *tapsus barbarus a. barbatus FalZioł; aethiopsis [herba] Cn (40)* : tedy warz to ziele we[po]łek zbyliczą w wodzie y z dziewanną albo w winie *FalZioł I 15b*; Niektorzy ludzie czynią płokanie w[st] wwarzyw[st]i korzenie dziewanny s *piretrum* w wodzie *FalZioł I 145b*; Dziewanna pomocz wnątrz czyni w człowiecze y w mi[st]li iego/ á też dla they dziwney iey mocy ieft nazwana them Imieniem Dziewanna. *FalZioł II 5d, I 12c, 13b, d, 22b, 66a (30)*; *SienLek 109v, 120v, 127v, 128, 151v (8)*; *Verbascum – Sziawáná [!], Ruthenis, burean. Calep 1111b*; Przetom lekce rozumiał o wzgárdzonym koniu: Co go pá[st]ą D[zi]ewánną y piá[st]kiem ná błoniu *KlonWor 19*; [Tap[st]us barbatus Dziewana. *SzymŁowEnch †2.*]

W charakterystycznych połączeniach: (z) dziewanny korzeń (6), kwiatki (2), liście (2), sok (3).

[*Zestawienia: »dziewanna biała«: D[zi]ewánná biała/ Verbascum primum, Vullenkraut SienHerb I4 #.*

»dziewanna czarna«: D[zi]ewánná czarna/ Aethiopsis. Morenkraut SienHerb I4 #.

»dziewanna czerwona«: D[zi]ewánná czerwona má[st]ła y wielką. Verbascum SienHerb I4 #.]

2. *W mitologii słowiańskiej bogini na wzór rzymskiej Diany (1)* : Bo przed thym ledá co chwalili/ Planety/ Pogody/ Pogwizdy/ Heli/ Láde/ Dziewánnę/ to ieft Diánnę/ Márzánę/ y wiele tákich. *BielKron 344.*

[*Szereg: »ziewonija albo dziewanna«: Dianę boginią łowow íwym ięzykiem zwáli [Polacy, Pomorczy] Ziewonią álbo Dziewanną. StryjKron 146 (Linde).*]

Cf DZIEWINA